

Het verenigen van bijenvolken

Het verenigen van bijenvolken is een imkertech- nische ingreep die vaak wordt toegepast. Het gebeurt om uiteenlopende redenen. De imker wil volken versterken voor een dracht, reservevolkjes opruimen of het aantal volken verminderen. Vaak is verenigen ook een manier om met een reservevolkje moerloos- heid op te heffen. Verenigen heeft zowel voor de imker als voor het bijenvolk nogal wat gevolgen.

Het bijenvolk

Een bijenvolk is een biologische eenheid die zichzelf organiseert en in stand houdt. De sociale organisatie om al die individuen met elkaar een eenheid te laten vormen is erg complex. Door deze sociale organisatie kunnen ze zich snel aanpassen aan veranderingen in weer en dracht. Op ingrepen van imkers hebben bijen geen antwoord. Dat is iets wat in hun evolutie nog geen plaats heeft gekregen. Verenigen van bijen- volken is zo'n ingreep. Als de imker fouten maakt, kan het fataal aflopen. Een enorme vechtpartij of zwermen op een onverwacht tijdstip kunnen het gevolg zijn. De verantwoordelijkheid voor het welslagen van deze ingreep ligt dan ook bij de imker.

Verenigen in het voorjaar?

Verenigen in het voorjaar is een standaardprocedure in de Aalstermethode en heeft tot doel om een sterk volk te krijgen voor de voorjaarsdracht. Het verenigen gebeurt dan rond 15 april. Het gaat daarbij om het verenigen van het zogenaamde hoofdvolk met de jonge moer met het daarbij behorende reservevolk met de oude moer. Daarbij wordt de oude moer opgezocht en gedood, zodat er een flink volk ontstaat met een jonge koningin. Wie zwakke volken heeft, zal deze verenigen, ook al volgt hij de Aalstermethode niet. Een doelbewuste bedrijfsmethode of niet, met zwakke volken valt geen honing te halen. Voor de bijen is het verenigen in het voorjaar een storing in hun voorjaars- ontwikkeling. Het lijkt me meer een noodgreep dan een vorm van goed imkeren. De imker zou moeten proberen de ontwikkeling van zijn bijenvolken zo te stimuleren dat verenigen niet nodig is om tot een acceptabele volkssterkte te komen.

Een onderzoek van de Ambrosiushoeve in 1985 toonde aan dat verenigen ook heel goed in het najaar gedaan kan worden. Voor de honingopbrengst in het voorjaar maakt het geen verschil ten opzichte van de voorjaars-

vereniging. Het scheelt wel een hoop suiker.

De volkssterkte

Wanneer kunnen we een volk een zwak volk noemen waarvan we zonder verenigen geen honingopbrengst mogen verwachten. Het gemakkelijkst is het om nu man en paard te noemen. Een volk dat half april nog geen acht ramen broed heeft is een zwak volk en moet versterkt worden om het te kunnen laten profiteren van de voorjaarsdracht. Een volk met acht ramen broed of meer is sterk genoeg. Zò, dat staat er en nu weten we wat we bedoelen met een zwak volk. Maar helaas, zo eenvoudig is het niet. Half april acht ramen broed en daarna alsmat slecht weer betekent dat er niet veel in de honingkamer zal komen. Half april acht ramen broed bij een voorjaarsontwikkeling die door een zachte winter al vanaf half januari op gang is, stelt niet veel voor. Dat had al heel wat meer moeten zijn. Zo'n volk zal ook niet veel honing halen. Een volk dat ondanks een slecht voorjaar rond dat tijdstip tot acht ramen broed weet te komen, zal een goede prestatie gaan leveren als het weer een beetje mee wil werken. Het wordt nog gecompliceerder als we er ook bij gaan betrekken op welke sterkte het volk de winter in gegaan is. Wat in het najaar een groot volk was, zou het dat nu ook moeten zijn.

Kortom, wat de betekenis is van een bepaalde volks- sterkte moet gezien worden in het licht van de ont- wikkeling van een volk. Het gaat niet zozeer om de volkssterkte maar om de ontwikkelingskracht van een volk. De imker moet deze kunnen waarnemen en stimuleren. Verenigen wordt dan overbodig. Het is toch het mooist om te zien hoe een volk zich van eind maart tot eind mei in één ruk tot een groot volk weet te ontplooien.

Verenigen

Ook al hebben we het liefst dat een volk zich zonder ingrepen tot een sterk volk ontwikkelt, toch is verenigen iets wat we vaak doen.

In het vroege voorjaar kunnen we de volken zonder extra maatregelen samenvoegen. Voor mezelf heb ik als regel dat zonder meer samenvoegen niet meer gaat als het volk eenmaal volop darren heeft. Een volk dat in dit stadium van ontwikkeling is gaat een toege- voegd volk als een indringer beschouwen en gaat zich verdedigen. Later in het jaar is het verenigen door

middel van de krantenmethode de eenvoudigste en veiligste manier. Het ene volk onder de krant en het andere erboven. Onze liefde voor de bijen brengt ons ertoe de bijen te helpen door gaatjes in de krant te prikken of er sneetjes in te maken. Ook wordt de krant nat gemaakt met water, liever nog met honingwater. Zonder deze hulp weet het bovenste volk zich prima door de krant heen te werken als het een beetje vliegweeër is, maar onze bijen vertroetelen kan nooit kwaad. Het verhaal wil dat de geur van de drukinkt het verenigen tot een succes maakt, maar dit lijkt me een sprookje. Met gewoon papier gaat het even goed. Een krant is een groot stuk papier dat iedereen bij de hand heeft en dat lijkt me de voornaamste reden om bij verenigen een krant te gebruiken.

Bijzondere maatregelen

Voer, broed en koningin zijn bij verenigen problemen waarvoor we een oplossing moeten bedenken of we nou verenigen met of zonder krantenmethode. Bij gelijkwaardige volken kunnen we het aan de bijen overlaten welke moeder zal blijven. De sterkste zal dan winnen. Sporadisch komt het voor dat in het gevecht om de alleenheerschappij beide moeren verloren gaan. Dit is een argument voor de imker om zelf een van de twee moeren op te ruimen. Bij ongelijkwaardige volken laat ik het niet aan de bijen over, maar ruim ik de moeder van het zwakste volk op. Het blijft daarbij voor mij een vraag of het waar is dat ik beter dan de bijen kan beoordelen welke moeder moet blijven.

Het broed van beide te verenigen volken moet zoveel mogelijk in een bolvorm bij elkaar geplaatst worden. Bij gebruik van de krantenmethode zal daarom vaak het broed van het ene volk bijenvrij gemaakt moeten worden en geheel of gedeeltelijk in de bovenbak bij het broed van het andere volk geplaatst worden. De ramen met voer horen in de bovenbak, want dat is de natuurlijke plaats daarvoor. Soms is er zoveel broed dat er daardoor bovenin weinig ruimte is voor het voer. Dan moeten we het voer zo goed mogelijk verdelen tussen boven en onderbak. En als er veel voer is, kunnen we overtollige ramen met voer bewaren om elders te gebruiken.

Verenigen zonder krant

Behalve in het voorjaar laten bijenvolken zich ook in de rest van het jaar verenigen zonder krant. Neem daarvoor een nieuwe, schoongemaakte kast. Wrijf er stevig doorheen met een bos vers gras en hang beurtelings een raam met opzittende bijen van het ene volk naast een raam van het andere volk in de nieuwe kast. Tot

besluit een paar druppels brandspiritus erin om de eigen geuren van de beide volken grondig te verstoren en het verenigen is klaar. Het verenigen uitvoeren op een tijdstip waarop er veel vliegbijen weg zijn is gunstig. De kans op succes is groter naarmate de weersomstandigheden beter zijn. Van te voren voeren is ook bevorderlijk voor een goed resultaat.

Aan welke methode de bijen de voorkeur geven is mij niet bekend. Bij de krantenmethode heeft de imker minder werk maar moeten twee bijenvolken geleidelijk met elkaar in harmonie komen. Bij de andere methode is de ontwrichting in de nieuwe kast aanvankelijk erg groot maar misschien van kortere duur omdat alle individuen zich onmiddellijk aan de nieuwe situatie moeten aanpassen. Als we kleine volkjes met een krant verenigen en wordt het daarna slecht weer, dan kan het soms lang duren voordat de twee volkjes een eenheid zijn geworden. Dat gebeurt niet als ze door elkaar in een nieuwe kast gehangen worden. Deze methode van direct verenigen heb ik herhaaldelijk toegepast en steeds met succes. Toch heb ik steeds het gevoel een groot risico te nemen en gebruik ik graag de krantenmethode.

Eierleggende werkbijen

Het best laten volken zich verenigen als ze tot dat moment een compleet volk zijn. Een korte periode van moederloosheid geeft ook geen problemen. De imker moet dan wel bedacht zijn op de aanwezigheid of het ontstaan van redcellen en dit na enige tijd controleren, afhankelijk van de duur van de moederloosheid. Zijn er eenmaal eierleggende werkbijen in een volk dan wordt verenigen een stuk lastiger. Eierleggende werkbijen accepteren geen toegevoegde moeder die hen weer hun plaats wijst. Een goede manier om een volk met eierleggende werkbijen van een moeder te voorzien is de volgende. Zet op de plaats van het volk met eierleggende werkbijen een moergoed volk, groot of klein, dat maakt geen verschil. Schudt het volk met eierleggende werkbijen op een tiental meters van de oude plaats geheel af op een doek of een plaat board. Niet in het zand omdat er dan veel bijen zo onder het vuil komen zitten dat ze verloren zijn. De afgeschudde bijen zullen na enige tijd terugvliegen naar hun oude standplaats en zich daar bij het nieuwe volk inbedelen. Het verhaal wil dat de eierleggende werkbijen achterblijven, maar ik heb dat nog niet gezien. Het lijkt me dat de eierleggende werkbijen ook vrolijk naar hun oude kast terugvliegen en daar als een soort vreemde moeder worden afgestoken.